

Participatie

In de huidige coronacontext is het niet mogelijk om fysieke participatie te organiseren, maar grondig voorbereiden voor latere inspraakmomenten kan wel. Veel gemeenten ontdekten de laatste jaren de voordelen van digitale participatie.

COMMON GROUND

“Inspraak, cocreatie en coproductie worden steeds belangrijker om projecten met draagvlak te realiseren”, zegt Kris Snijkers, algemeen directeur van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG).

‘Er is een trend naar verregaande betrokkenheid’

interview

Doen lokale besturen vandaag vaker aan participatie?

“Ja! De vraagstukken die op tafel liggen zijn complexer, waardoor de mening van één adviesraad niet meer volstaat. Gemeenten willen input van hun inwoners, maar ook van gebruikers, passanten, handelaars, scholen, ...”

Welke vormen van participatie raad je aan?

“Elke vorm van participatie heeft zijn waarde, maar het is de kunst om de juiste vorm voor je project te kiezen. Er zijn vijf verschillende participatievormen, die worden aangeduid op de ‘participatieladder’: informeren, voorstellen doen, consultatie of advies, coproductie & cocreatie en tot slot burgerinitiatief. Deze ladder gaat van weinig interactie naar zeer verregaand engagement. Informeren, voorstellen doen en consultatie gebeurt vandaag in alle Vlaamse gemeenten. Bij coproductie nodigt de overheid betrokkenen burgers uit om samen te denken. Bij cocreatie zijn er meerdere partners betrokken en kan het initiatief ook vanuit een andere partner komen. De overheid zit dan dus niet noodzakelijk aan het stuur. Bij burgerinitiatief neemt de burger zelf het heft in handen. Overheden kunnen zich daar eventueel bij aansluiten. Deze laatste vormen van

participatie zijn aan een opmars bezig.”

Kost participatie veel mankracht en budget?

“Niet noodzakelijk. Grote steden experimenteren vaker omdat ze meer personeel, middelen en mogelijkheden hebben, maar ook kleinere gemeenten zijn inventief. Door je inwoners sterker bij het beleid te betrekken, kan je heel wat capaciteit ontdekken bij je lokale bevolking, waardoor je als lokaal bestuur uiteindelijk meer kan doen met minder personeel. Overheden beseffen dus dat ze moeten investeren in kennisopbouw en middelen waardoor ze een kwaliteitsvoller beleid ontwikkelen.”

Kan digitale participatie een oplossing zijn in coronatijden?

“Ja, maar eigenlijk zijn digitale participatievormen al een tijdje aan een opmars bezig. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2019 hebben ze een hoge vlucht genomen. Veel gemeentebesturen hebben online platformen gebruikt om ideeën te verzamelen voor hun meerjarenplan 2020 - 2025. Vraag is of zij deze digitale participatieplatformen ook nog gebruiken bij de uitvoering van projecten? Ook door de coronacrisis worden dergelijke platformen opgezet, meer bepaald om hulpvragen aan

VVSG

Kris Snijkers, algemeen directeur VVSG: “De mening van één adviesraad volstaat niet langer om een gedragen project te realiseren.”

vrijwilligers te linken. Daarnaast worden offline participatietrajecten over bijvoorbeeld mobiliteitsvraagstukken nu online georganiseerd.”

Hoe zie je dit in de toekomst evolueren?

“De betrokkenheid van de burger zal toenemen. Vandaag zijn er experimenten die al heel ver gaan. Bijvoorbeeld de burgerbegroting, waarbij het stadsbestuur een budget aan burgers geeft dat ze zelf kunnen invullen onder voorwaarden. Er is een heuse participatieve democratie aan het ontstaan. Toch moeten we ook waarden als diversiteit en het algemeen belang blijven bewaken. Brussel en Mechelen experimenteren met een burgerpanel: een diverse groep burgers samengesteld door loting die het beleid maandelijks adviseert. Dit stelt uitdagingen voor de rol van de gemeenteraad. Hoe ga je er als gemeenteraad mee om dat het college en de gemeentelijke administratie rechtstreeks met de burgers interageren? Daarom hebben wij nu, samen met Vlaams minister van Binnenlands Bestuur Bart Somers, een project lopen waarbij we de gemeenteraadsleden een sterkere rol willen geven in het versterken van de participatie door inwoners.”

‘Via interactieve bijeenkomsten kregen we draagvlak voor een mobiliteitsshift’

Meerhout zette een geslaagd participatietraject op als voorbereiding voor het mobiliteitsplan. Zo creëerde het een breed draagvlak bij de bevolking voor enkele verregaande maatregelen.

Het gemeentebestuur van Meerhout was vastbesloten om het probleem van doorgaand verkeer in haar nieuwe mobiliteitsplan aan te pakken en tegelijk een mobiliteitsshift op gang te brengen naar duurzamer vervoer. Maar dat kan niet zonder verregaande maatregelen die een impact hebben op de inwoners. Het gemeentebestuur koos voor een grootschalig participatietraject als voorbereiding voor het mobiliteitsplan. “Het is cruciaal dat de burger inspraak krijgt wanneer we zulke ingrijpende maatregelen willen nemen op vlak van mobiliteit”, zegt burgemeester Nele Geudens.

Drie samenkomsten

Meerhout organiseerde drie samenkomsten waar iedereen aan kon deelnemen. Meerhout heeft ongeveer 10.000 inwoners. Op elke samenkomst doken een 100-tal inwoners op. Tijdens de bijeenkomsten kwamen er extra medewerkers helpen om de groepen te begeleiden. Achteraf was er altijd communicatie via nieuwsbrieven,

het gemeentelijk infoblad en de website, sociale media, regionale pers, ...

Geslaagd traject

“Voor ons was het een geslaagd traject”, zegt Nele Geudens. “Eerlijk? Vooraf vreesden we een beetje dat mensen niet in staat zouden zijn om hun eigen situatie te overstijgen. Maar die vrees bleek onterecht. Door na te denken in groepjes en de maatregelen te laten kaderen door professionals zijn mensen echt bereid om verder te denken dan hun eigen straat. De Meerhoutenaars die deelnamen, waren erg tevreden en apprecieerden dat ze betrokken werden.”

Aanrader

“Ik zou andere gemeenten zeker aanraden om ook op deze schaal aan participatie te doen. Het is een unieke kans om in contact te komen met de burgers. De kostprijs voor zo'n intens traject is weliswaar aanzienlijk, maar de appreciatie en feedback is van onschatbare waarde. We hebben alvast enkele tips voor andere lokale besturen. Laat je begeleiden door een extern bureau, ze hebben ervaring en zijn objectief. Betrek administratie én politici. Onderschat de kostprijs en het aantal manuren voor de praktische voorbereiding niet. Zorg voor voldoende communicatie: kondig dus initiatieven tijdig en duidelijk aan, en communiceer ook nadien duidelijk over de bijeenkomsten en de stand van zaken.”

**Nele Geudens,
burgemeester
Meerhout:**

“Mensen kunnen hun situatie overstijgen en nadenken in functie van de gemeenschap.”

Drie stappen

- **Samen doelstellingen bepalen** – Op de eerste samenkomst (november 2016) stelden deskundigen scenario's voor het mobiliteitsplan voor. In groepjes konden de aanwezigen deze scenario's bespreken, maar er was ook ruimte voor nieuwe scenario's. Na de eerste bijeenkomst waren de aanwezigen het eens over drie doelstellingen: (1) minder doorgaand verkeer, (2) meer en veiliger zwakke weggebruikers, en (3) betere verkeersleefbaarheid in het centrum en langs de verkeersassen.
- **Nota met maatregelen opstellen** – Tijdens de tweede samenkomst (januari 2017) kwamen deskundigen aan het woord over de haalbaarheid van de voorstellen en werd er gecheckt of iedereen nog achter de drie doelstellingen stond. Na deze bijeenkomst schreven het gemeentebestuur en het studie bureau een uitgebreide nota over de drie doelstellingen en de mogelijke (soms verregaande) maatregelen.
- **Nota presenteren** – Die nota werd gepresenteerd op de laatste bijeenkomst (oktober 2017). Er was opvallend veel begrip voor de voorstellen. Door het voortraject snapten alle aanwezigen immers waarom bepaalde keuzes werden gemaakt. Een verregaande maatregel, zoals een straat doorknippen, werd daardoor voor 100 % aanvaard. Meer nog, sommige aanwezigen vroegen zelfs extra maatregelen.

Op basis van al deze input heeft Meerhout een nota 'graag traag' uitgewerkt, als basis voor het mobiliteitsplan. Een bureau is dat plan nu aan het uitwerken. Ook daarvoor zullen participatiemomenten voorzien worden.

Op elke bijeenkomst waren een 100-tal mensen aanwezig. In kleine groepjes wisselden ze ideeën en voorstellen uit. (NB: deze foto is genomen voor de corona-uitbraak.)

Eerste hulp bij participatie

Wil je inspiratie opdoen, een draaiboek gebruiken of goede voorbeelden delen met collega's? Daarvoor kan je terecht bij de Vereniging voor Overheids- en Socialprofitcommunicatie Kortom vzw en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG).

Kortom vzw brengt relevante kennis en initiatieven rond participatie samen en verspreidt ze in een breed netwerk van communicatieverantwoordelijken bij overheden en social profits. Een van de initiatieven is de ontwikkeling van een blauwdruk voor het verplichte participatiereglement voor lokale besturen. Op hun website vind je onder meer vragen en antwoorden en voorbeeldpraktijken over participatie. Daarnaast wil Kortom op termijn ook een checklist voor een bestek bij de aanbesteding van communicatieproducten (onder andere grafisch werk, een website, een magazine, ...) ter beschikking stellen. **Meer info** op www.kortom.be/participatie.

Bij **VVSG** kan je terecht voor advies over de decretale verplichtingen inzake participatie, voor inspirerende praktijkvoorbeelden, leestips, vormingen en studiedagen. VVSG brengt lokale besturen ook regelmatig samen om kennis en ervaringen uit te wisselen.

Meer info op www.vvsg.be/bestuur/politiek-bestuur/participatie.

Leuven verzamelt ideeën via digitaal participatieplatform

Leuven lanceerde vorig jaar een digitaal burgerplatform om input voor haar meerjarenplan te verzamelen. Deze formule bleek een groot succes. Sindsdien wordt het platform ook gebruikt voor input bij kleinere, concrete projecten, zoals de buurtmobipunten.

In het voorjaar van 2019 lanceerde het stadsbestuur van Leuven de grootschalige participatiecampagne 'Leuven, maak het mee' om burgerideeën te verzamelen voor haar strategisch meerjarenplan (2020 - 2025). Dat gebeurde voor het eerst via een digitaal participatieplatform in samenwerking met een extern bureau. Alle Leuvenaars konden ideeën posten voor het meerjarenplan via www.leuvenmaakhetmee.be of via een postkaartje. Iedereen kon ook ideeën delen, een duimpje geven of reageren op andere voorstellen.

Groot succes

In totaal hebben 3.461 mensen zich geregistreerd op het online platform, en zijn er meer dan 31.492 duimpjes uitgedeeld bij de ideeën. Uiteindelijk kwamen er 2.208 ideeën uit de bus. De meeste gingen over mobiliteit, straten en pleinen, natuur en biodiversiteit, en wonen. Het

collega van burgemeester en schepenen keurde de ideeën goed om mee te nemen in het meerjarenplan. De stad maakte er ook een punt van om alle deelnemers persoonlijke feedback te geven. "We wisten dat de Leuvenaars bruisten van de goede ideeën, maar dit succes oversteeg onze verwachtingen", zegt burgemeester Ridouani. "Het doet me plezier dat zoveel mensen hun idee bezorgden, want het versterkt ons beleid. Bovendien hebben de Leuvenaars zichtbaar moeite gedaan om hun ideeën positief te onderbouwen. Ook in de toekomst willen we elke Leuenaar een stem geven."

Na de afsluiting van ideeën op het platform organiseerde Leuven ook twee offline dialoogavonden, met telkens meer dan 200 burgers, om de voorstellen verder uit te werken. In een volgende stap werken inwoners en stadsdiensten de suggesties samen verder uit in maandelijks gespreksavonden.

Mohamed Ridouani, burgemeester Leuven: "Het succes van de digitale participatie oversteeg onze verwachtingen."

Buurtmobipunten

Digitale participatie verloopt steeds via het platform www.leuvenmaakhetmee.be en is ondertussen ook in andere projecten een vast onderdeel, zoals om ideeën voor de buurtmobipunten te verzamelen. Leuvenaars konden aangeven waar zij een buurtmobipunt wensten en welke vervoersmiddelen op die locatie volgens hen belangrijk zijn. De stad bekeek alle voorstellen en maakte een selectie. Aan de indieners van de geselecteerde locaties is gevraagd om het voorstel zo goed mogelijk uit te werken samen met de buurt. De stad overlegt in de loop van 2021 met de buurt over de beste invulling van de gekozen mobipunten.

Een tijdslijn van de verschillende stappen die Leuven doorliep in dit participatieproces vind je op www.mobielvlaanderen.be/overheden.

Mix online & offline

Vijf tips van de stad Leuven rond online participatie.

- **Zorg voor duidelijke krijtlijnen** – Maak dat burgers weten wat mogelijk is en wat er met hun input gebeurt. Het online platform is hierbij een tool.
- **Bereid je in detail voor** – Het is belangrijk om de workflow in detail voor te bereiden, zowel voor de dagelijkse opvolging van het platform als voor de verwerking door de diensten achteraf.
- **Stuur regelmatig bij** – Digitale participatie blijft werk in progress dat geregeld bijsturing vraagt. Wanneer je elk idee degelijk overweegt, vraagt het veel tijd en overleg om alles te verwerken.
- **Zet in op alle doelgroepen** – Om alle doelgroepen te bereiken – ook de meer kwetsbare of digitaal minder geletterde – vangt Leuven dit op met een uitgebreide stakeholdermobilisatie, postkaarten en aangepaste trajecten voor onder andere buurtcentra en etnisch diverse organisaties.
- **Zet een platform op** – De mix van online en offline communicatie is nodig om tot een kwalitatief en breed gedragen proces te komen. Een platform kan daarbij helpen.

Vlaanderen verankert participatie via regelgeving

De Vlaamse overheid is overtuigd van het belang van participatie en stimuleert dit principe in verschillende beleidsvelden via decreten en omzendbrieven. Zo ook voor mobiliteitsplannen en -projecten.

Het **decreet van 26 april 2019** betreffende **basisbereikbaarheid** bepaalt dat er op elk niveau participatie moet worden voorzien. In haar **omzendbrief MOW 2019/01** over de

vervoerregiowerking verduidelijkt de Vlaamse overheid hoe zij die participatie ziet voor de opmaak of herziening van het regionaal mobiliteitsplan en voor ruimere, structurele participatie in de vervoerregio's. Uiteindelijk zullen de vervoerregioraden deze concreet vorm geven en daarbij de te betrekken actoren en stakeholders afbakenen. De autonomie die daarbij aan de raden gegeven wordt, maakt dat er een gebieds-specifieke aanpak mogelijk is.

Voor participatie op gemeentelijk niveau vind je info in het **decreet van 22 november 2017** over het lokaal bestuur in een hoofdstuk rond **participatie van de burger**, gaande van klachten tot inspraak en volksraadpleging.

Alle decreten en de omzendbrief kan je bekijken op <https://codex.vlaanderen.be>.

Vlaming blijft verknocht aan auto, maar kiest meer voor (elektrische) fiets

Het Onderzoek Verplaatsingsgedrag 5.4 (OVG) staat online. De belangrijkste conclusie: de Vlaming legt dagelijks gemiddeld 38,6 km af in het verkeer en doet daar 78 minuten over. Wat nog opvalt: de auto blijft in al onze verplaatsingen dominant én de (elektrische) fiets is populair, zowel voor korte als lange afstanden. Het OVG 5 heeft als focus het zo goed mogelijk in kaart brengen van het verplaatsingsgedrag van Vlamingen. Het volledige rapport én de samenvatting vind je via www.mobielvlaanderen.be/ovg/ovg54-0.php.

Rijopleiding: oefenperiode 3 maanden & vormingsmoment niet meer verplicht

Door een arrest van de Raad van State hoeven Vlaamse steden en gemeenten sinds 13 maart 2020 bij de uitreiking van het (voorlopig) rijbewijs niet langer te controleren of kandidaat-bestuurders negen maanden geoefend hebben én of de begeleiders die kandidaat-bestuurders leren rijden over een vormingsattest beschikken. De Raad van State heeft het deel van de hervorming van de rijopleiding waaraan deze voorwaarden werden gekoppeld, vernietigd. De minimumduurtijd van de praktische oefenperiode bedraagt dus opnieuw drie maanden in plaats van negen. Daarnaast zijn kandidaat-bestuurders die een rijopleiding met vrije begeleiding volgen, niet langer verplicht om zich te laten bijstaan door een begeleider die een vorming heeft genoten. Het Departement Mobiliteit en Openbare Werken bekijkt samen met het kabinet van bevoegd minister Lydia Peeters op welke manieren de rijopleiding kan verbeteren. Meer informatie over de rijopleiding vind je op www.vlaanderen.be/rijopleiding-en-rijbewijs-behalen.

Rijopleidingen en rijexamens opgeschort door coronacrisis

Alle rijopleidingen en -examens zijn sinds 16 maart 2020 opgeschort tot de opheffing van de noodmaatregelen. De termijnen voor het praktijkrijexamen en het terugkommoment zijn verlengd met vier maanden, vanaf het opheffen van de noodmaatregelen. Alle actuele informatie over de rijopleiding, het rijexamen en de coronamaatregelen vind je op www.vlaanderen.be/rijopleiding-en-rijbewijs-behalen.

21 nieuwe trajectcontroles

Minister van Mobiliteit Lydia Peeters investeert 3 miljoen euro in 21 nieuwe trajectcontroles langs gewestwegen in Vlaanderen. Er werd een prioriteitenlijst opgesteld met 21 locaties langs gewestwegen in Vlaanderen. Vanaf nu worden de trajectcontroles op gewestwegen ook afgestemd met de desbetreffende lokale besturen. Naast deze prioriteitenlijst wil de minister gehoor geven aan de vragen van lokale besturen met betrekking tot handhaving van snelheidsregimes. Zij zal daarom samen met het Agentschap Wegen en Verkeer (AWV) een aanvraagprocedure uitwerken waarbij gemeenten en steden door hen geselecteerde locaties naar voren kunnen schuiven voor roodlicht- en snelheidscamera's en trajectcontroles op gewestwegen.

Meer info op <https://wegenverkeer.be/trajectcontrole>.

Oproep aan gemeenten: doe mee aan jonge wegwerers!

Gemeenten kunnen zich kandidaat stellen om inhoudelijk en organisatorisch mee te werken aan het project 'jonge wegwerers' en zo de stem van jongeren mee te nemen in hun mobiliteitsbeleid. Het project 'jonge wegwerers' wil jongeren een stem geven in het lokaal en bovenlokaal beleid. De betrokken organisatie Bataljon (de ledenorganisatie van Vlaamse steden en gemeenten) en Kind & Samenleving (kennis- en expertisecentrum van kindvriendelijke publieke ruimte) leggen de focus op mobiliteit door de ogen van jongeren.

Op het programma: het in kaart brengen van autonome verplaatsingen van jongeren uit de derde graad, werken met instrumenten van het Instituut Duurzame Mobiliteit van de UGent én inspraaksessies organiseren onder professionele begeleiding. Je kan je kandidaat stellen tot 31 mei 2020.

Meer info: Wim Soontjens, wim.soontjens@bataljong.be, 03 740 76 41 of surf naar www.bataljong.be of www.k-s.be.

Nieuwe datum Fietscongres: 6 oktober

Omwille van de coronamaatregelen is het tweejaarlijkse Fietscongres verplaatst naar 6 oktober. Het thema 'geef de fiets ruimte' en het programma blijven ongewijzigd. Meer info over de inhoud van het congres vind je op www.fietscongres.be. Inschrijven kan via de website vanaf 26 mei.

Oproep minister Peeters: start wegwewerken opnieuw op

Onder impuls van bevoegd minister Lydia Peeters heeft het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken een memorandum opgesteld met de water- en wegebouwsector. Daarin is overeengekomen om wegwewerken geleidelijk aan herop te starten onder duidelijk vastgelegde veiligheidsmaatregelen. De minister roept andere opdrachtgevers zoals de lokale besturen en de nutsmaatschappen op om dit ook te doen. Meer informatie op www.vlaanderen.be/gezondheid-en-welzijn/gezondheid/gezondheid-en-preventie-tijdens-de-coronacrisis/heropstart-van-infrastructuurwerken-in-de-wegen-en-waterbouw-afsprakenkader-en-contactpunt.

Agenda

Deze data zijn afhankelijk van de coronamaatregelen. Check online voor de laatste stand van zaken.

juni

- 2 Beter communiceren over politieacties
- 9 Congres en forum publieke ruimte
- 15 Gladheidsbestrijding
- 17 Fundamentele Verkeersveiligheid - lesdag 3
- 18, 19, 30 Infomoment Vademecum Vergevingsgezinde Wegen (Antwerpen, Hasselt, Gent)
- 29 Mobiliteitseffecten beoordelen met mobiliteitstoets, Mober en MER

augustus

- 24 - 28 European Road Safety Summer School

september

- 8, 18, 28 Basisprincipes van de Verkeerskunde
- 10, 24 Fietsparkeren
- 16, 21 Infomoment nieuwe wegcategorisering (Brugge, Antwerpen)
- 24 ITS-congres
- 25 Inspiratiedag Netwerk Duurzame Mobiliteit

Zie ook de agenda op www.mobielvlaanderen.be/overheden.

Mobiliteitsbrief is er ook als e-zine. Abonnees op het e-zine krijgen de Mobiliteitsbrief digitaal in hun persoonlijke mailbox. Je kunt voor de papieren en/of digitale versie gratis in- en uitschrijven via www.mobielvlaanderen.be/overheden/mobbrief-inschrijving.php. Op deze website vind je ook alle Mobiliteitsbrieven terug en meer informatie over het lokaal mobiliteitsbeleid. Voor suggesties en vragen over deze publicatie of je abonnement kun je mailen naar info@mobilitetsbrief.be. Voor meer informatie over privacy verwijzen wij naar de privacy policy van de Vlaamse overheid: <https://departement-mow.vlaanderen.be/nl/privacyverklaring>